

LUCEAFĂRUL

SUMARUL:

«Asociațiunea» la Timisoara	T. O. Codru	○	Satul meu	Tullius
Copiilor (poesie)	O. Goga	○	Cinzece de joc (poesie)	E. Hodoș
Curcubel-bel	V. E. Moldovan	○	Metamorphoseon liber	Rito
Căldura, vîntul și gerul (poveste)	Șt. S. Tuțescu	○	Cronică și notițe. — Cărți și reviste. — Posta re-	
Comunicare	N. Dobrescu	○	dacției. — Ilustrații: Încoronarea lui Petru I.	

Aviz Redacțiilor noastre.

Reproducerea articolelor din revista noastră e permisă numai cu indicarea izvorului.

Red. „LUCEAFĂRULUI“

Abonament.

Abonamentul se plătește înainte! Pe un an: 12 cor.; pe $\frac{1}{2}$ an: 6 cor. Pentru învățători, preoți săraci și studenți; numai pe un an: 7 cor. — În România: un an: 16 lei; $\frac{1}{2}$ an: 8 lei. Pentru preoți învățători și studenții din România, numai pe un an 12 lei. — Un număr 50 bani, în România: 65 bani.

Autorii români, cari doresc ca revista noastră să ia notă despre operele lor, sînt rugați a trimite redacției cite un exemplar.

Premiul „Luceafărului“ a fost întimpinat de pretutindenți cu interes viu. Am și primit deja mai multe lucrări. Condițiile se pot ceti în numărul 14—16.

Mutindu-se administrația în str. Zöldfa 7, rugăm să ni se trimită mandatele la această adresă.

„ASOCIAȚIUNEA“ LA TIMIȘOARA.

Cetatea Timișoara poate și astăzi tresaltă îndușoșată de amintirea frumsețelor ce a avut norocul să le vadă. În zilele de 21 și 22 Sept. n., a avut prilejul unei clipe din gloria trecută, adăpostind între zidurile ei dărăpănate și îmbrobodite de pălămidă floarea unui neam, — pe care trecutul ei îl cunoaște mai bine ca și prezentul, — întrunită la adunarea generală a Asociațiunii obicinuită în fiecare an. Metropola de odinioară a Banatului Timișan de pe vremuri, îmbrăcase o față mai veselă, era par'—că mai mândră, văzînd atîta viață romînească; chiar și Timișul de mai la vale se înălța curios din trupu-i de unde să asculte potopul de vorbă romînească din toate părțile.

Cine a luat parte la această serbătoare aleasă a Banatului și a văzut adunată la un loc lamura păturei noastre cărturărești, s'a putut convinge de puterea de viață a neamului nostru născut într'o zodie fără de noroc, a putut să vadă că noi dispunem de viguroase elemente adaptabile pentru cultura cea mai intensivă, și a avut ocazie s'admire îndărătnicia și jertfa cu care se muncește la noi pentru înaintarea morală și materială a poporului nostru.

Pînă cînd trezvîa, conștiința națională limpede și stăruința neînfrîntă vor fi podoabele sufletești ale celor puși în fruntea instituțiilor noastre, avem garanță de existență ca individ etnic în

viitorul acestei țări. Noi din propriile noastre puteri vom ști să ne croim o soarte mai bună, vom tinde să fim un element de ordine și de cultură și ne vom desăvîrși viața amăsurat însușirilor noastre sufletești moștenite din străbuni, pe cari nimeni n'are dreptul și puterea să ni le înstrăineze sau întortochieze. Astăzi, cînd conștiința națională e stîncă pe care se clădește fericirea și bunăstarea unui neam, a trecut vremea escrocheriilor etnografice, iar acela care se mai încumătă să le îndeplinească, pe lîngă o crimă săvîrșește și un anacronizm ridicol.

În consolidarea noastră culturală «Asociațiunea» are o misiune sfîntă. Dl Emanuil Ungureanu, sufletul serbărilor dela Timișoara, în discursul său înțelept a formulat foarte nimerit «catechizmul poporului român». «Să ne păstrăm și apărăm *limba, legea și moșia*» zicea d-sa, căci numai cînd promovarea culturală și economică merg mîna în mîna, putem spera rezultate fericite.

Entuziazmul și bunele intențiuni nu ne lipsesc pentru întîmpinarea operei mărețe. Discursurile de bineventare etc., rostite la adunarea generală sînt o dovadă, că temelia orî căreia activității: voința — nu ne lipsește; dragostea de muncă o avem, și numai acesteia avem să atribuim progresul destul de îmbucurător ce l-a făcut «Asociațiunea». Dacă această dragoste ar fi secundată și de puțințe, am sta în fața unei si-

tuații pe deplin mulțămitoare. Să sperăm că va urma și aceasta cu timpul.

Cetind raportul general al comitetului central, în activitatea «Asociațiunei» constatăm un avânt, ce e drept lent ; întrezărim o îndreptare spre o activitate mai largă și mai binefăcătoare.

Drept rezultate concrete obținute în deceniul din urmă, raportul amintește : a) terminarea «Enciclopediei Romîne», b) înființarea muzeului istoric și etnografic, c) lucrările științifice-literare.

«Enciclopedia Romîna» înseamnă un început frumos pentru popularizarea culturii enciclopedice.

Importanța ei e indiscutabilă și n'ar fi permis să lipsască din casa nici unui cărturar romîn. Ea ne scutește de publicațiunile similare străine, cu mult mai costisitoare ca preț, și cu toate acestea ne oferă destul material prețios, pentru orientarea noastră în întrebările zilnice. Supusă la o critică mai riguroasă bine'nțeleș, că are o mulțime de părți vulnerabile, cari însă se pot trece cu vederea, conziderînd greutățile începutului și împrejurările în cari s'a conceput și redactat.

«Asociațiunea» mai publică și o «Bibliotecă populară» despre care am vorbit altădată și sperăm, că în viitor și aceasta se va îmbunătăți mereu.

Raportul ne spune, că și organul «Asociațiunei» «Transilvania» se va putea continua în viitor în condițiuni mai mulțămitoare.

Înființarea muzeului istoric și etnografic e un moment important în viața «Asociațiunei». În el ne vom regăsi pe noi înșine în trecut și în prezent. Din «punctele de orientare» vedem că cei chiemați sînt pe deplin orientați, cum are să fie aranjat pentru a corăspunde întru toate cerințelor naționale și științifice.

Activitatea secțiunilor de-asemena — judecată după raportoale prezentate — e mulțămitoare, și va fi și mai mulțămitoare atunci, cînd vor fi în clar cu ceea ce au de făcut, adică își vor fixa așa numitele «planuri de acțiune», la cari se puteau gîndi mai din vreme. În raportul secțiunei literare e vrednică de o deosebită atențiune adunarea nomenclaturei populare. Reușita splendidă a acestei lucrări ne-o garantează persoana căreia a fost incredințată. Această secți-

une ar fi datoare să se îngrijască ca adunărilor generale să le deie un caracter literar mai pronunțat. La fiecare adunare generală să se cetească în totdeauna cite-o conferință cu subiect literar. Tot ea ar avea să se îngrijască ca în biblioteca populară a Asociațiunii, literatura să cîștige mai mult teren. Un bun început a făcut dl A. Bârsan, prin pregătirea minunatelor romane istorice ale mult regretatului I. Al. Lăpădatu.

Secțiunea istorică ar face un enorm serviciu istoriei noastre, dacă s'ar gîndi să adune materialul necesar documentar etc., pregătind astfel terenul, pentru elaborarea istoriei Romînilor din Ungaria. O activitate similară o pot găsi la Sași.

O deosebită atențiune merită secțiunea școlară, prin greaua și importanta misiune ce o are. Planul ei de acțiune e cuminte întocmit și ar face mari servicii culturii noastre atunci, cînd lar și împlini. Îndeosebi bibliotecile populare, pe cari trebuie să le înființeze cît de multe și cu orice sacrificii. Răspîndirea gustului de citit s'ar realiza mai ușor, dîndu-se în minile țaranilor foii scrise pentru popor.

Secțiunea economică încă ne prezintă o activitate bogată. Ideia de a înființa o școală agricolă, precum și «opinia în chestia aranjării de prelegeri economice» sînt fericite.

Urmărind și activitatea despărțămintelor rămînem surprinși de indolența multora. Dacă «Asociațiunea» vrea să-și răscumpere ținta : «înaintarea culturală a poporului romîn,» apoi numai în despărțăminte o poate face. Numai cînd munca acestora va fi conștientioasă și cuminte călăuzită se va putea aștepta o înaintare reală a poporului nostru.

Căutînd cauzele dormitării din despărțăminte, între multe altele, noi credem că sînt și cele ce urmează : Centrul trebuie să premeargă cu bun exemplu și să fie oarecum model pentru celelalte. Aici ar trebui să se arete cum are să se lucreze în despărțăminte și s'o facă aceasta nu în teorie ci în practică. Centrul să îngrijească ca între dînsul și despărțăminte să fie cele mai intime legături. Cetesc că unele despărțăminte nu trimit nici măcar reglementarul raport anual. Astfel de despărțăminte ar trebui luate de scurt și centrul ar trebui să se convingă în persoană de cauzele cari sugrumă munca. Bărbații puși în fruntea despărțăminte-

lor cari nu-si împlinesc sarcina onorifică și nobilă, să fie înlăturați. În această privință secretarul prim trebuie să fie mai treaz și mai sever. Imprejurările actuale și așa sînt neprielnice pentru a realiza un avînt cultural serios, prin urmare prim secretarul reales și-ar putea face merite pe altă cale și anume dînd o organizație solidă și traînică instituțiunii a carei soarte e din nou atîrnătoare de priceperea și munca Dsale.

După aceste modeste reflecțiuni, să revenim asupra adunării generale ținută la Timișoara. Aici, unde s'a adunat fruntea Banatului și a peleanat atîta lume străină din toate ținuturile, m'așteptam să văd o manifestațiune culturală impozantă. Dar m'am înșelat, căci toate aū decurs după calapod; singur concertul a ridicat nivelul adunării.

Publicul ce-a ostenit în metropola Banatului n'a plecat cu nici o idee nouă, n'a părăsit Timișoara mai instruit, măcar că acesta ar fi scopul adunărilor generale ale «Asociațiunei». Ar fi poate cu mult mai nimerit, dacă la astfel de ocazii s'ar manifesta respectivul despărțămînt, eventual s'ar întruni despărțămintele de pe teritoriul unui comitat și-ar arăta lumii culte romînești, roadele activității și ostenelelor lor pe toate terenele. Aceasta ar fi și un îndemn la muncă, și un control. Comitetul central s'ar mărgini să le deie numai spriginul moral — dacă s'ar simți nevoia lui — pentru deplina și vrednica reușită a serbării. Pe urmă adunarea unei societăți culturale s'ar cuveni să facă mai multă cultură, și ntregei serbări să-i deie un caracter mai pronunțat național, — să ne lăsăm de veleități aristocratice că zău nu ne prind. —

Momentul cel mai frumos al serbărilor dela Timișoara a fost concertul. Lumea multă și ofiterii superiori ai Maiestății Sale Împăratului — cari aū îndeplinit un frumos act de curtoazie că s'aū prezentat aproape în corpore — aū avut prilejul poate neașteptat s'audă debutanți în cari nu puteai descoperi asperitățile diletanților.

Doamna Cozma e o cîntăreață excelentă, care te fură cu vocea-i bine instruită și cu interpretarea artistică și corectă a bucăților clasice. Romînilor bine n'șeles le-aū plăcut mai mult piesele romînești, și e natural să fie așa. Atunci cînd doamna Cozma ne doinea așa de frumos

«Mugur-Mugurel» și «Sub fereastra mîndrei mele» era o fericire să vezi cum întreg auditorul e înseninat și pierdut în farmecul melodiei romînești. Las c'avea înaintea lui și o priveghe-toare simpatică, o frumoasă *Santa Lucia* . . .

Simpatica dșoară Mărioara Dogee și dșoara Valerica Isac sînt pianiste de temperament și cu multă tragere de inimă față de arta lor. «Fantazia romîna» și «Spinnerlied» aū fost bine executate. Dșoara Piso și Minerva Cosma s'aū achitat pe deplin de sarcina lor delicată.

Programul concertului a fost cam monoton și lipsa corului nu o putem ierta. Spun sincer, eū m'am dus mai mult s'aud vestitele coruri din Banat, dar fost-am în Roma și n'am văzut pe Papa.

Publicul a auzit însă în schimb pe altcineva, pe Zaharie Bârsan, care de astă dată a surprins plăcut auditorul cu declamațiunii noi. Recitînd cîntecele lui originale, adevărate comoare de gingășie, a răpit și fermecat mulți ochi frumoși, iar cînd a sfișit «Cîntecul plugarului» cu refrenul «Ciocîrlie, ciocîrlie», mînușitele albe și înăspritele palme de preoți tunaū de aplauze. În Satira a III-a de Eminescu am auzit cea mai perfectă interpretare a acestei cap de opere. Cunosoc pe artist din anul I de conservator, cînd, într'o odăiță aproape de Dumnezeu, trăiam zile lungi. El se plimba cu pași clasici prin odaie și recita din «Iulius Caesar», iar eū de lîngă sobă, așezat pe-o buturugă de fag — ce o rezervam pentru căldura nopții —, i țineam replica. Îmi aduc aminte cînd a declamat Satira a III-a înaintea distinsului scriitor I. Slavicî, care ascultîndu-l spunea că numai acum a înșeles pe deplin farmecul și puterea acestei creațiuni a marelui maestru. De atunci l-am mai auzit pe Bârsan de două ori declamînd această poezie. Cu toate aceste la Timișoara a avut un farmec nou, în interpretare a făcut unele modificări admirabile. Și peste tot am văzut cu bucurie frumosul progres ce l-a făcut în străinătate. Greșelile și exagerările școalei din București aū dispărut, așa încît cu drept cuvînt sperăm că după ce-și va termina studiile în străinătate ne vom putea fâli cu un artist desăvîșit.

Comitetul teatrului nostru ar face bine dacă i-ar deschide dlui Bârsan mai mult teren de activitate, căci numai astfel va putea cîștiga

cauza în serviciul căreia s'a angajat și numai astfel vor putea profita diletanții.

Conferențiarii dela Timișoara, deși ambiți sînt oameni cu pregătiri frumoase și au tratat subiecte interesante, n'au fost norocoși, fiindcă timpul nepotrivit în care s'au ținut a găsit lumea răzleață și sătulă de vorbă. Toți visau la bal. A venit și acesta cu toalete fin dantelate și din

prisos parfumate, cu ochi frumoși de fete mari și cu voinicii chipeși îmbujorați la față de căldura inimei lor pachetate în fracuri într'aripate. Și durat-a jocul cînd în colo, cînd încoace, cînd mai bine, cînd mai cu piedeci și pardonate înghioldituri, pînă după cîntatul cocoșilor.

De astădată atît, altădată ne vom ocupa mai cu deamărunt de activitatea «Asociațiunii».

O. T. Codru.

COPIILOR.

I.

Veniți la sînul meu cu toți,
Copii cu frunțile senine,
În ochiul vos' trăiește raza
Credinții mele de mai bine!

Voî sînteți roua dimineții
Ce străluce neștiutoare,
Că poartă 'n ea întreg argintul
Curat al razelor de soare.

Al vostru glas un dulce clopot,
Ce mîngăie-un amurg de sară,
Învață sufletul meu, bietul,
Să creadă'n flori și'n primăvară.

Și par'că înțeleg mai bine
Priveghetoarea care cîntă . . .
— Veniți, veniți! Mî-atît de dragă
Sburdălnicia voastră sfîntă.

Căci rîsul vostru plin, năvalnic
Ca unda riului de munte,
Îmi amuțește 'ndurerata
Poveste-a firelor cărunte.

Și par'că-mi picură un cîntec
La poarta minții mele reci:
— O dulce 'ntîrziată rază
Din raiul meu pierdut pe veci . . .

II.

Copii cu ochii mari și limpezi
Ca raza nopților albastre,
De ce purtați și voi osînda,
Ce-a scris ursita firii noastre ?

O jale sufletu-mi despică
Și-mi frînge visurile'n doauă,
De glasul minții mă cutremur:
. . . Și voi veți fi asemeni nouă! . . .

Și cînd gîndesc c'aceleași patimi
Și-acelea-și năzuinți deșarte,
Cum vor călăuzi în oarba
Prăpastie ce ne desparte,

Și ochii voștri 'n care arde
Azi vraja basmelor cu smeii,
Cînd mă gîndesc că 'n drumul vieții
Cum au să mintă fariseii,

Atunci o scîrbă mă supune
Și-un gînd păgîn mă înfioară,
Și sufletul meu ferbe-asemeni
Acelui crai de-odinioară,

Ce-a omorît în fașă pruncii . . .

— — — — —
— Orînduiala ta-î amară,
Mărite Domn al lumii noastre, . . .
Eă nu mai cred în primăvară! . . .

OCTAVIAN GOGA.

CURCUBEL - BEL.

Roza, drăguța, sprintena Roză, era copila vecinului și prietenului tatii, — dar astăzi o chiamă Aurora, iar celalalt nume nu-i al tatălui ei, că a venit un tinăr din alte părți și după câteva binecuvântări în biserică și o noapte de veselie în casa părinților, la care am luat și eu parte, — a dus-o cu sine.

Mie-mi ziceau: Bubi, un nume, care mi-a pricinuit multe neplăceri când am ajuns să cresc la sat, în casa moșului, — deoarece țaranii îmi ziceau: Bubo!

Având ea patru ani și eu cinci, și fiind copil cuminte, am legat tovarășie la jocuri și prietenie nedespărțită. Rozi era bălaie, cu ochi căprui, iar eu eram negru ca un puț de cioră.

Astăzi Aurora e blondă ca un înger, iar eu sunt negru ca un cioroiu.

Însă deosebirea de culoare nu ne-a înstrăinat. Ea venia la noi, fiindcă noi aveam grădină mare. Venia în zorii zilei, iar la amiază o duceam acasă cu nuiaua.

Îmi aduc aminte, că mă revoltam împotriva acestui lucru, fiindcă nu puteam să înțeleg, pentru ce invidiază lumea prietenia noastră, — dar înțelegeam și eu rostul nuțeluței — și tăceam. — Eram un cavaler — laș. Dar altă-zi Roza venia de nouă cu păpușa în brațe.

Ea îmi aduceam boii de tuleu și călușelul de lemn, carul și căruța, apoi ne făceam un cuib la umbră de liliacă, — casa noastră. Ea ferbea apă de ploaie într'un hîrb stricat și o mesteca de-abinele cu ardeii roșu (praf de cărămidă) și cu sare (praf de var) zicînd, că face de mîncare.

Ea plecam cu boii de tuleu la pășune, apoi aduceam cu carul nisip, lemne, frunze și alte minuni trebuitoare gospodăriei noastre.

Atunci ea striga: «Bubi, e gata masa», și eu desprindeam boii, intram în cuib și mă așezam la masa așternută jos pe pămînt, pe-o frunză de brusture. Pe frunză era la mijloc un hîrb mai mare, iar lîngă el două mai mici, blidul și farfuriile.

Luam în farfuriile cu ajutorul unor lingurițe făcute de mine din găoaci de nucă. Pe urmă purtam la gură, ca și cum am mîncat, — ciorba din apă de ploaie, praf de cărămidă și var.

Isprăviam în grabă și-atunci ea mă-ntreba, de mi-a plăcut mîncările, apoi mulțumiți în suflet ne culcam de-ameazi. Stăteam câteva clipe îmbrățișați, cu ochii închiși, pare că am fi dormit, apoi eu plecam de nouă cu boii după nisip și ea «fierbea» de nouă pentru cină. . . .

Pe urmă ne culcam de nouă, și peste câteva clipe ea mă scula, anunțînd că s'a făcut ziua

și mă trimitea de nouă la lucru. — Apoi să apuca să fiarbă de nouă, aceeași mîncare. Zilele «noastre» treceau repede. Într'un ceas — noi aveam zece zile.

Urîndu-mi-se de un joc, începeam altul.

Ea își făcea, într'un colț de casă, prăvălioară, și eu veniam cu bani de — pietricele lătărețe, să tirguesc dela dînsa — ardei (praf de cărămidă), sare (praf de var) tutun (frunze uscate) și altele. Pe urmă schimbam rolul și deveniam eu — băcan. . .

Așa ne treceau zilele, și noi creșteam mereu. Cu vîrsta, s'a schimbat și felul jocurilor noastre.

Ea — am devenit soldat în rang de general dintr'odată, — înarmat cu o sabie de lemn, cu pușcă de soc și călare pe — băț. . .

Ea, fată de «Romîn», avea să se ferească de dușmani, de unguri, cari veniau să o ducă și să o facă ungueroaică. Ea o păziam — năpraznic . . . Năvăliam asupra brusturilor și-a cucutelor și ziceam, că port război cu — ungurii. Tăiam cu sabia cîte zece de-odată, apoi veniam să-i spun, să nu se teamă, că am — învins.

Atunci ieșia din ascunzătoare și plecam prin grădină, ca în timp de pace. Prindeam fluturi, mămăruțe și curcubeii (melci).

Mai ales ne petreceam cu sărmanii curcubeii.

Ne făcea o deosebită plăcere cînd vedeam, cum se descurcă din căsulia lor, își întind gîtul și cornițele toate patru, cînd le cîntam într'un glas descîntecul:

«Curcubel-bel,
Scoate coarne de vițel,
Că te duc în Dunăre
Să bea apă tulbure!» . . .

Atunci răsuna grădina de glasul ei ascuțit și mărunț, cum cînta și ea cu mine, poate a zece oară descîntecul, pînă ce melcul se îndura să ne asculte.

Apoi reușind să-l desmetecim, îl aruncam și căutam altul, — încercînd de nouă vraja descîntecului:

«Curcubel-bel! . . .»

*

Odată, în loc de unguri, n'am tăiat brusturi, ci florile de mac din straturii.

Urmarea a fost c'am căpătat bătaie.

Roza plîngea pentru mine.

Văzînd că o doare durerea mea, am îndrăgit-o și mai mult.

Am luat hotărîrea, că dacă vom crește ne vom cununa împreună.

Jocurile noastre au luat de-atunci altă față.

Eū eram bărbatul, ea nevasta mea. Aveam și un copil, — păpușa ei de ceară. Îl legăna și îl învălta în zdrențe. Iar eū, cînd sosiam dela lucrul cîmpului, cu boii, o sărutam și-o strîngeam în brațe, ca adevărat bărbat — de model.

Asemenea și cînd plecam.

Dar nu știu cum, sărutările de-atunci nu erau ca cele de azi. Eraū mai seci, mai — sălcii, ori poate — prea umede.

Odată ne-a surprins tatăl ei și tata meū, cînd ne-am sărutat.

— Dar voi ce faceți? zise tata zimbînd. Eū i-am spus că ne jucăm. Roza și-a plecat ochii și a roșit. . . . Poate ea înțelese, că prea ni-am grăbit cu dragostea.

— Ziua bună să arătă de dimineață! — zise tatăl Rozii, cînd plecară.

Atunci nu înțelegeam rostul vorbelor lui. — Azi îl înțeleg și văd că s'a înșelat.

Rozi a crescut, și crescînd a prins o sfială față de mine. Eū am crescut, am plecat la școli și venind aveam sfială față de ea.

Și din ce creșteam, creștea și sfiala noastră. Din nevasta mea de odinioară, devenise o prietenă — rezervată.

Dar eū cu timpul am devenit ștregar. Din ce vedeam că roșește, cînd i amintesc de copilăria noastră, din ce stăruiam mai mult — să-mi facă o ciorbă de apă de ploaie, cu ardei și sare! — Iar în ziua cununiei sale, m'am apropiat de dînsa și i-am șoptit :

«Curcubel - bel

Să nu-ți puî coarne de vițel!»

Ea m'a lovit peste gură.

Cluj, 1904.

V. E. Moldovan.

CĂLDURA, VÎNTUL ȘI GERUL.

— Poveste. —

Ci-că odată trei inși: Căldura, Vîntul și Gerul aū trecut pe drum, pe lingă un om, și i-aū dat binețe toate trele: »bună ziua!»

— Mulțumim d-tale! — răspunsă omul.

Ei și-aū cătat de drum, aū mers cît aū mers în pace înainte, dar cînd coale, unde nu mi-ți încep prietenii a se sfădi și ciorcovi de nu alta.

— Mie mi-a mulțumit omu ăla! — începe Vîntul, c'o gură ca treisprzece.

— Ba mie mi-a mulțumit! dar ce crezi?! — se-nverșună Căldura.

— Nicî unul n'aveți drept! — se răsti Gerul dînd cu picioru'n pămînt, — de bună samă știți că mie singur mi-a mulțumit omu ăla!

. . . . Ba că așa, ba pe dincoalea, pînă să se ia de cap din asta, noroc că erau frați, și astfel mulcomindu-se, s'aū înturnat îndărăt la omul cu pricina lor.

— Bădică! — începură ei c'un glas, — rogu-te pentru D-zo, spune-ne: căruî dintre noi ai mulțumit adințioară.

— Vîntului i-am mulțumit — răspunse omu. Atunci Gerul mîniat a zis: «Nu te-oî apuca în fo¹ călătorie, c'o să-ți dau un ger, să plesnești în drum!»

— Numai Vîntul să m'adie; habar n'am! — răspunse omul.

Căldura de colo bosumflată și ea, începe:

— Cînd te-oî apuca pe-on drum, o să-ți dau un zăpuc să plesnești!

— Numai vîntul s'adie; habar n'am! — răspunse omul și de-atunci a rămas că Vîntul e mai mare, mai puternic decît Căldura și Gerul.

(Din Catane Doljiu.)

Șt. St. Tuțescu.

¹ Vre-o.

COMUNICARE.

În archiva Statului din Budapesta și anume în «Liber regius»¹ al principelui Ardealului George Rakotzi I se află un document, care merită să fie semnalat atențiunii celor ce se ocupă de trecutul bisericesc al Românilor din Ardeal, întru cât această semnalare, pre cât știți, nu s'a făcut pînă acum. Acest document scris de alt fel parte latinește, parte ungurește,² este intitulat «Oláh püspökség», și nu e alt-ceva de cât un decret, prin care principele G. Rakotzi numește de episcop al Românilor din Bihor pe Avram Burdanfalvi (= din satul Budan) și poartă data de 30 Septembrie 1641.

Se știe care a fost politica urmărită de acest principe față de Romîni din Ardeal, anume: de a-i face, prin măsuri cu mult mai aspre de cât cele întrebuițate pînă la el, să treacă la Calvinism. «El înrîuri asupra purtării vlădicilor romînesti, pe cari i priveghia necontenit, aruncîndu-i și schimbîndu-i după voe».³

Un episod al acestei politici de proselitism eu forța este și documentul nostru, al cărui cuprins pe scurt este următorul: Se numește Avram Burdanfalvi de episcop romînesc în Bihor cu condiția ca să depindă de episcopul ortodox al țării⁴ și mai de aproape de Seniorii⁵ din Comitatul Bihorului. I-se pune condiția ca să *predice în limba poporului* și să îngrijească ca și preoții de sub jurisdicțiunea lui să facă tot asemenea, pentru ca cu chipul acesta și «bieții valachi (!) să își poată cîștiga zilnic hrana sufletească atît în religia cât și în știința mîntuitoare și din zi în zi, scoțîndu-se din întunerecul rătăcirilor superstițioase, să fie conduși spre lumină.» Iar dacă în vre-un sat s'ar afla că lipsește biserica, sau că e în ruină «pe acel sat el să nu-l pedepsească de la sine, ci aducîndu-ne noauă lucrul acesta la cunoștință, să-l

lase în buna noastră chibzuială». Și dacă episcopul nu ar corespunde într'adevăr oficiului său «aducîndu-ni-se aceasta la cunoștință noi vom fi liberi a îl degrada și a pune în locul lui pe altul mai demn». Și termină: „de acea poruncim tuturor supușilor noștri ca pe numitul popa Avram Burdanfalvi recunoscîndu-l de adevărat episcopal Valachilor din Comitatul Bihorului să i dea voie a umbla și a lucra liber în toate afacerile episcopesci, să l țină și să-l apere în demnitatea lui, care i s'a dat pentru îndreptarea lucrurilor bisericești. Datum în Civitate nostra Alba-Iulia, mensis Septembris 30, anno 1641“.

E întrebarea acum, cum trebuie privit și primit faptul? Fost-a numit acest Avram Burdanfalvi de episcop, și peste un episcopat sui generis instituit de Rakoczi în Bihor? Sau era și el — cum mai erau pe atunci — unul din acei protopopi, cari fără rezervet recusără la Calvinism? Pentru unul din acești protopopi. cum amintește diploma de numire a lui Simion Ștefan din 10 Octombrie 1643, principele Rakoczi crease un protopopiat calvinesc de rit grecesc sub numele de protopopiatul Crișului.⁶ Mie cel puțin îmi vine să cred că acest Avram era numit într'adevăr episcop și nu protopop. Atît titulatura dată decretului său de numire (Oláh püspökség) cât și cuvintele din decret «*adevărat episcop* al Valachilor din Comitatul Bihorului», «*libera activitate în toate afacerile sale episcopesci*» mă fac să accept această parere. Și dacă principele Rakoczi crează un protopopiat calvinesc de rit grecesc, nu am vedea pentru ce el nu ar fi putut să creeze si un episcopat calvinesc, în care să se fi tolerat ritul grecesc. Ce l-ar fi putut împedica pe principe ca să institue peste Romîni din Bihor un vlădică romînesc croit după calapod calvinesc, adică a cărui misiune avea să fie «de a predica poporului în limba ce o vorbia», de a-l scoate din întunerecul rătăcirilor superstițioase și de a-l conduce spre lumină, care lumină nu era și nu putea fi alta de cât doctrina profesată de principele domnitor: Calvinismul. Acest Avram

¹ Vol. XX. b. pag. 46—47.

² Pentru această parte, subsemnatul, fiind strein de limba maghiară, datorește mulțumiri Dnului I. Lupaș, care a avut amabilitatea a-i face traducerea.

³ N. Iorga, Sate și Preoți din Ardeal p. 49.

⁴ Recte superintendentul calvinesc.

⁵ Protopopii.

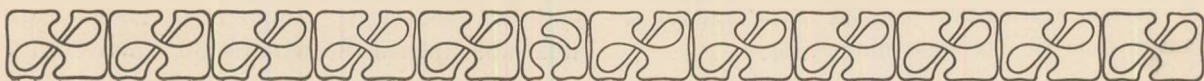
⁶ Dr. A. Bunea: Vechile episcopii p. 97.

Burdanfalvi trebuie să fi fost un preot (sau protopop) românesc, care se distinsese în aceste părți, prin zelul ce arătase față de Confesiunea principelui domnitor, trecînd el însuși, fără îndoială, la Calvinism și îndemnînd și pe alții să facă același lucru. Zelul său i atrase ca răsplată din partea principelui numirea lui de episcop al Romînilor din Comitatul Bihorului: o răsplată pentru activitatea desfășurată în trecut, și un îndemn, o încurajare pentru o alta și mai rodnică pe viitor.

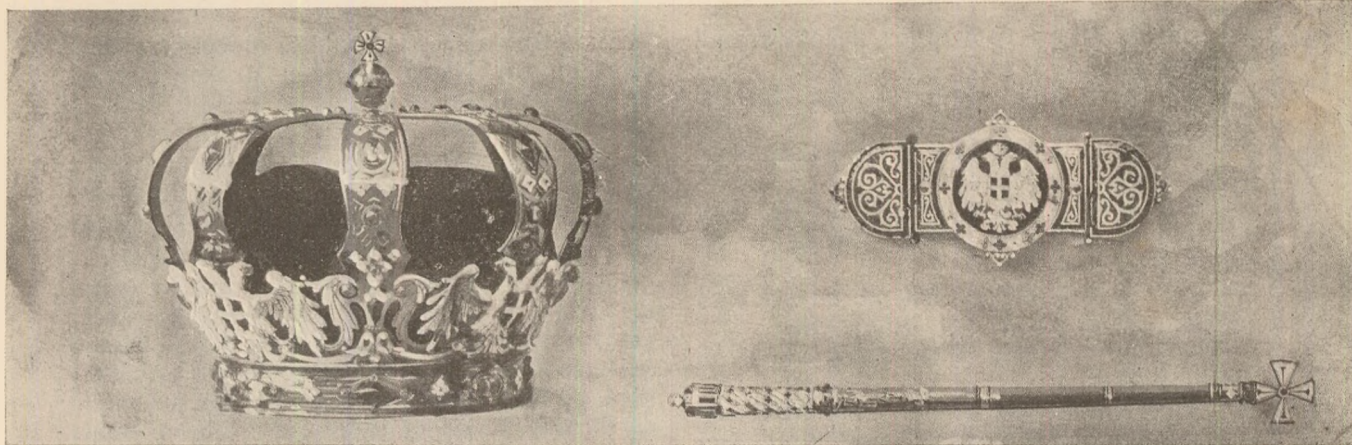
Activitatea acestui episcop ad-hoc avea să se manifeste numai în direcțiunea proselitismului, a cîștigării Romînilor pentru Calvinism; de aceea Principele îl subordonează superintendentului calvin, de aceea i pune condiția de a predica în limba poporului, de aceea în fine Principele își rezervă dreptul ca, în cazul cînd nu va mai corespunde oficiului — de proselitism — ce i încredințase, să fie liber a-l degrada și a numi pe altul mai demn.

Viena, Septembrie 1904.

N. Dobrescu.

Încoronarea regelui Sirbiei Petre I.

Insigniile regale.

SATUL MEŪ.

Popa nost.

De cine se leagă năcazul acestei lumi, pe acela îl petrece p'nă la mormînt. Și popa nost nu prea poate zice, că el ar fi avut parte de marile bucurii ale acestei lumi. Școală multă nu a avut el, ce-î drept, dar știa cînta ca un Serafim — și avea și neamuri multe în sat, oameni harnici, Dzeu să-î ierte, că mulți zac în Gruțu Podului.

L-au făcut popă și era cu mare fragere de inimă față de biserică și știut este că după păstor să îndreaptă și turma. Biserica îi era totdeauna plină de lume; prescuri destule în Dumineci și sărbători, masle, feștăni, sărindare veneau ca în anii cei buni și popa știa găsi cuvîntul potrivit să mîngăe, să înveselească, să aline foamea, să mai dea și câte un sfat bun din lumea veche, iar oamenii îl aveau drag, de l-ar fi băgat în sîn.

Dar năcaz, blăstăm mare, zicea părintele că zace pe casa lui. Și nu știa de cînd și de ce. Numai că așa scrie la carte, că blăstămul să răzbună pînă la al șaptelea neam.

S'a însurat sărmanul.

— Socrul — spunea părintele — avea două fete. Una cea mai mică era frumoasă, iute și vioaie, chiar cum îmi plăcea mie. Cea mai mare era săraca nebună. Cine ar ști înșira multele sărindare, masle, ce le-au dat părintii ca să o tîmăduiască Cel de Sus, dar toate au fost înzadar.

— Am pețit pe cea mai mică. Mi-au dat'o tot fuga, doar era să fiu popă și apoi un popă încă nu-î chiar nime în ziua de azi?

M'am dus la cununie — Isaia dăntuște — am eșit. Acasă îi ridic vălul de pe obraz și m'am îngrozit. Era cea mare. Tilhariul de socru s'a folosit de datina din sat cu vălul și m'a înșelat.

— Dar ce-ați făcut cu mine, pentru Dzeu?

— Doar nu vei aștepta să-ți dăm pe cea mai mică înainte de cea mare.

Am eșit în grădină și am plîns, am plîns. Ce era să fac? Sunt popă nu mă pot însura tot la al doilea an!

Așa a trăit bietul popă 52 de ani, dar cu preoteasa dintr'un blid n'a mâncat. Ca om însă, care lucră cu mare dragoste la averea părintească, puțina ecleejie de asemenea nu o dă în parte, cosește, sapă, asudă la lucrul cîmpului, dar mai merge el cîte odată și pe la crișmă, cîci omul muncitor e vrednic de câte o potoriță.

Era cu oamenii la toate, la bine, la rău, la cîmp, la lucru, în crișmă la cîte o vorbă două și era plăcut de nu l-ar fi schimbat satul, să fie venit altul de o sută de ori mai învîțat decît el.

Chiar sta la poartă și să gîndea la anii trecuți și fără bucurie, cînd de departe aude cum troznesc roatele unui car, ce a bună seama ducea la moară peste Olt.

Și cînd duci la moară nu uita să ungi bine roțile, să nu scîrțâie. Te aud vecinii, că ai pus de măcinat, apoi îți umple carul de tăgîrțe.

— Pune-mi și mie, mă-î Toadere, doar' nu ți s'or speti boii.

Și rînd, pe rînd ți să încarcă carul. Și

troznește afurisit pe uliță în jos, de toți oamenii sar la fereastră.

— Sta! măi, de-mi pune și mie. Sta! și iar stai.

— Ba mai stați și cu gurile goale, doar' n'o să-mi rup carul pentru voi.

— Sta! Toadere! Și popa s'a ridicat încet de pe peatra dinaintea porții. Du-mă și pe mine pîn' dincolo.

— Cum să nu părinte. Numai nu vei avea unde să șezi, poate aici pe vârful sacilor.

— Mă pun ori unde. Doar' n'am crescut în chilote.

O luă în casă, pusă o ploscă în traistă, își lua flanelul în spate și *cia*, plecară încet către moară.

— Frumoasă vreme!

— Frumoasă. O leacă de ploaie de ar mai da Dzeu, apoi secerăm ca acum trei ani.

— Pare-că să înroșește cerul la apus acum la asfințit și nu cred să să schimbe vremea.

Au ajuns în capul satului. Pînă la Olt era mult și carul mergea anevoie, că boul nu-i cal nici-odată.

Soarele aluneca repede după deal și departe să alungau umbrele pruncilor de pe coastă.

— D'apoi să ridicăm din plosca asta, doar mai scurtăm din drum.

Inghițiră amîndoi.

— Ce mai grîne, Dne sfinte. Cînd erai părinte măi în păr, ce măi clacă, ce măi veselie. Mi-aduc aminte cînd seceram sub Tufă, ce măi joc am întins Dne sfinte.

Inghițiră din nou. Lumina soarelui de-abia măi poleia vârful munților și repede să coborea întunerecul pe șesul Oltului.

Povesteau și măi ridicau din cea ploscă.

Lui Toader i s'a îrgreuiat capul rău. Era lacom la beutură. Apoi din ploscă poți înghiți și măi mult, că nu vede nime cît beți.

— Mai mîna Dta părinte, că m'a prins o ametală și un somn, ca nici odată.

S'a răsturnat pe saci de alungul.

Popa om greoiu, prinse biciu în mîna, dar știe Dnul, poate că răcoarea moale de seară, poate oboseala zilei, poate și plosca, destul, că fără să observe să lungi încet lîngă Toader și apoi pace bună.

Hotarul era pustiu, numai roatele trozneau pe drum înainte de pare-că cărau pietri.

Boii știau drumul către moară și mergeau încet înainte. În car Toader adormit dus zăcea pe coasta stîngă, iar la spate sta popa cu gura căscată și-i horcăia din resputeri la alalalt în ceafă.

Au ajuns la Olt. Luna chiar atunci s'a ascuns după un nor. Numai un colț îi măi zimbea, de pare-că nu avea la cine să se uite decît la carul lui Toader.

Oltul curgea mereu. De pe țarmurii lui înalți se vedea moara, ca un nor ascuns în întunerec. Vijătul dela iaz străbătea pînă la car, unde popa cu Toader durmeau duși lîngă olaltă.

Corabia din nenorocire era dincolo. Boii dedați apucă pe țarmurii înalți la vale. Carul vine cu toate greutatele asupra lor. Pășesc mereu și opresc din răputeri, dar greutatea sacilor i împinge încet către apă. Încă un paș, picioarele de dinainte le-au ajuns în apă. Valurile mîna năsipul de sub picioarele lor. Carul i împingea tot mai tare în Olt, numai puteau opri și numai urechile li se măi vedeau din apă.

Popa era chiar în somnul cel măi dulce. Iute simte apa rece apoi — se cufundă.

Pusă mîna pe cornul unui sac, dar îl lăasă repede și din nenorocire să acață de roată apoi cînd în fundul Oltului, cînd în fața lui. Atîta apă n'a beut popa într'un an. Cînd îl scotea carul la lume, improșca popa din gură ca o pumpă. Toader era de coada unui bou.

— Da ce a fost asta părinte? întrebă Toader cînd i-au scos boii la uscat, uitîndu-se prost la popa, ce sta cu capul gol și ud ca o găină.

— De astea n'am măi pățit.

Flanel, pălărie, plosca, loitrele dela car înotau pe întrecute pe Olt la vale. Și popa era chiar cu pălăria cea nouă.

— Ei, mă pot duce acasă, la muiere. Carul dus jumătate pe Olt, sacii în fundul apei, apoi tăgîrfele atîtor oameni.

Toader să prinse cu amîndouă mîinile de cap și se uita la locul unde i s'au cufundat sacii cu bucatele.

— Dar' oare ce să știm zice?

Săriră amîndoi de cîteva ori sus, măi scuturară din cele picioare. Era frig și cămașa se lipea prea tare de piele, apoi vîntul ce începu să sufle încă scutură strașnic picurii, ce se strecurau prea anevoie prin barba popii la vale.

— Ști ce, să zicem, că la podul văii ne-a eșit în cale Ucigă-l crucea, boii s'au speriat și — pacostea.

Dar' i-a ciezut cineva? Ian întrebați pe Toader, cînd măi merge cu popa la moară, să vedeți ce zice.

Și popa ține mereu, că s'a născut în zodie rea și pace.

Tullius.

CÎNTECE DE JOC.

— Auzite la Ruga din Balinț și din alte sate aproape de Lugoj. —

1.

Hup ! Țup !
N'am să-'mbuc,
Nicî la moară n'am să duc.
Hop !
Nicî în straiță n'am băgat,
Nicî acasă n'am lăsat,
Hop !

2.

Cine șede și nu joacă,
Hop !
Facă-i-se gura toacă,
Hop !

3.

Pentru sărutat curat,
Hop !
Nicî popa nu-ți dă păcat;
Hop !
Pentru sărutat cu treabă,
Hop !
Nicî un popă nu te'ntreabă.
Hop !

4.

Fire-aî boltă sănătoasă,
Multe fete faci frumoasă,
Hop !
Mulți anî, boltă, să trăiești,
Cîte fete 'mpodobesti !
Hop !

5.

Măi bădiță, fala ta
Numai pipa și bîta
Și jocul Dumineca !
Hop !

6.

Poate fi mindra frumoasă,
Că haînele n'o apasă,
Nicî aicea, nicî acasă.
Hop !

În ladă te poți uita,
Și nimica nu-î vedea,
Numai briul și bearta,
Și oala cu rumenele,
Cu oglinda lingă ele !
Hop !

7.

Bate-mă Doamne, cu bîta,
Hop !
Nu mă bate cu bolînda ;
Bate-mă, Doamne cu ruda
Nu mă bate cu urîta !
Hop !

8.

— Bade, de urîtul tău
M'aș face trestie 'n tău,
Hop !
— Fă-te mindră ce te-î face,
Că și io atunci m'oi face
Un bouț mindru de baltă,
Și-oî mînca trestia toată,
Hop !
Și te-oî mînca și pe tine,
Și tot nu-î scăpa de mine
Hop !

9.

— Bădiță d'a ta dulceață,
Ma'ș face floare 'n finață,
Hop !

— Fă-te mindro ce te-î face,
Că și io atunci m'oi face,
Hop !

Un voinic cu coasa 'n spate
Și-oî cosi florile toate,

Hop !

Și te-oî cosi și pe tine,
Și tot nu-î scăpa de mine.
Hop !

10.

Dragostea din ce-î făcută ?
Din omul cu vorbă multă,
Hop !

Zice una, zice alta,
Și dragostea eată-î gata,
Hop !

Urîtul din ce-î făcut ?
Hop !

Din omul care-î tăcut.
Zice una, și-apoi face,
Vezi urîtul cum se face !
Hop !

11.

Dacă-s neagră, nu-s țigancă,
Că-s viță de murășancă ;
Dacă-s neagră și murgușă
Nu-s la tot cîiful drăgușă,
Hop !

Nu-s frumoasă, nicî am fost,
Om frumos am făcut prost ;
Nu s frumoasă, nicî voi fi,
Om frumos tot voi iubi,
Hop !

E. Hodoș.

Comunicate de eleva Sidonia Vița din Lugoj.

METAMORPHOSEON LIBER.

— Pagine îmbicsite cu erudițiune. —

Fie omul cît de sărac și amărit, totuși află plăcere în găteală și împodobire — dacă e vanitos. Și rari sînt oamenii nevanitoși, deși în fața acestei constatări covârșitoare, e bunaoară, mă scuz cu «circumstanța atenuantă» că nu aparțin nici tagmei celor dintii, nici tagmei celor din urmă.

Deci găteți și împodobiri!

Sălbaticii de pretutindena se întorțonează cu pene, mărmă de culoare roșie ca para focului, cu verigi, cu cercei ș. a. Pretutindenii, la civilizații ca și la sălbatici sunt cunoscute sulimanurile. În fine, moda este la ordinea zilei atît în sulemenit cît și în felul hainelor. «Cercetînd mai cu dinadinsul felul înveștmîntărei și al sulimanurilor — zice Al. Humboldt — observăm foarte ușor fantazia extremă și gusturile cele mai bizare în formarea modelor.»

Tot Humboldt a enunțat principiul, dovedit ulterior de naturaliști, că «omul admiră caracterul, ce l-a dat natura și adeseori caută să-l esagereze». — Bunaoară rasele nebărboase își smulg tot firul de păr, ce li-se ivește în față, și chiar părul de pe trup, — pe cînd la noi: de cum ne mijeste mustața — baț'o pîrdalnicu — dăm cu pomezî și cu alifii și cu legători patentate, de se duce vestea și povestea! Și așa mai departe. Compară pe Darwin. (Abstammung des Menschen, ed. Reclam, II. 373—376.)

Găteala însă trece marginile rezonabile la firile inculte și trece în adevărată estravanță la sălbaticii. «Un indian este în stare să muncească două săptămîni numai ca să poată dobîndi vâpsele pentru a-și roși trupul, și sînt pintre ei femei, cari ar eși din coliba lor goale de tot, dar nu ar eși nevăpsite». (Humboldt, la Darwin, loc. cit.). Burchell (ibid.) ne povestește, că o Bușumană, foarte vanitoasă de frumuseța sa, a întrebuițat atîta unsoare, ocră roșie și pudră «încît ar fi ruinat pe orice bărbat cu stare mijlocie».

Între mijloacele cosmetice ale celor civilizați pudra-și are rolul său, importanța sa.

La întrebuițarea pudrei oamenii au fost conduși prin observarea, că după spălat, aerul liber, pișcător, îndeosebi vîntul, sprujește și creapă pielea. Din acest motiv întrebuițează bărbații pudra, cînd se rad pe barbă.

Altădată se întrebuița la văpsirea perucelor și a părului de pe cap, — fiindcă așa era moda: de a avea păr alb. Oamenii moderni se tem de părul alb și supt acest raport lasă pudra pe seama actorilor, actrițelor și a unor persoane,

cărora le place să se 'nvîrtă prin baluri mascate și costumate.

Dar pudra află adevărată aplicare la secul gingaș, care se îngrijește din capul locului nu de păr alb, ci de exterior tineresc, atrăgător. Preocupațiile de acest soi sînt foarte pronunțate. Nimic nu le caracterizează mai bine decît doina cunoscută, cîntecul de jale al femeii fără de noroc în lumea asta:

De lacrimi n'asî băga seamă,
Că le șterg cu a mea năframă:
Dar mi-e milă de obraz,
Că rămîne fript și ars.

Deci secul gingaș recurge la pudră cu gîndul și scopul de «a esagera caracterul, ce l-au primit dela fire», de a oferi pielii culoare mai albă, de a ascunde cusururi de ale tenului, deși un poet aduse — pe semne din invidie — cu totul alt motiv:

Dacă dai cu pudră 'n față,
N'o faci doară înzădar:
Știl din lut suntem noi, soro,
Și pe lut se dă cu var!

(Giordano : Epigrame.)

În fine nici acest decor nu poate exista neînviat, căci iată ce emanații violente își aruncă fetele:

Fetele de la oraș,
Pot fi roșii pe obrazi:
Că's aproape de boldași.

Fetele de pe la sate
Pot fi negre și uscate
Că boltele li-s departe.

Partea constitutivă de frunte a pudrelor o formează amidonul sau scrobeala, (amidon de cartofi, amidon de orez). Dacă ar fi compusă numai din amidon, nici pe departe nu ar fi primejdioasă, ba din contra, ar avea avantajul bazat pe proprietatea amidonului, de a absorbi umezeala.

Năcaz și durere (fără lacrimi) e, că în zilele noastre supt inocentul nume de «pudră de orez» vin în comerț diferite pudre vătămătoare. Astfel sînt făinile de tale, de nucî și migdale curățite de coajă și stoarse de olei, — făini amestecate cu albumin de bismut, cu oxid de zinc, cu clorură și azotat de stibiu etc. Aceste substanțe se lipesc bine și dau feței expresie plăcută, au însă inconvenientul simplu, că . . . distrug pielea.

Părți constitutive frecvente ale pudrei mai sînt: creta, magnesia, sulfatul de magneziu, sulfatul de bariu, talcul, cari nu sînt indirect vătămătoare, dar după întrebuițări dese sbîrcesc și creapă pielea de pe obrazi.

Dacă la pudrele astfel preparate se adaogă sulfură de mercur (cinabru), carmin, cartamin (= vâpseala safranului) sau unele colorii de gudron, bună-oară eosină: se obțin pudrele roșii, botezate cu multe numiri. Mai inocentă e pudra cu cartamin.

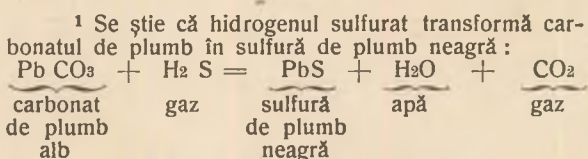
Pentru «dresul» buzelor se întrebuițează carminul extras în apă de trandafiri.

Direct vătămătoare sînt pudrele albe, cari

conțin săruri de plumb și cu deosebire albumin de plumb. (= $PbCO_3$ = carbonat de plumb.)¹

Astfel vom putea înțelege, cît de mult se veselia pe vremuri doctorul Davila de «cocoanele sulimenite cu carbonat de plumb, cari veniseră la conferențe de chimie, tocmai cînd se experimenta cu hidrogen sulfurat.» (Comp. dr. A. Urbanu, în «Revista farmaciei». Bucu-rești, 1901. pag. 290.)

Rito.

CRONICĂ ȘI NOTIȚE.

Petre I. . . . Belgrad, Anul Domnului 1904, 21 Septembrie n., patru oare și jumătate . . . Bubuit de tunuri sfășie văzduhul. Conductul de încoronare a pornit dela conac spre biserica mitropolitană: în frunte, călare, un uriaș, în urma lui jăndarmi, călări și ei, apoi dignitarii statului. Un gardist, precedat de curieri și trupe de elită, poartă steagul regal. Urmează apoi ministrul *Gruici*, un moșneag încărunțit, ducînd pe o periniță de catifea noaua coroană a țării făcută din oțelul unui tun luat odinioară dela Turci; restul insigniilor regale le duce prezidentul scupcinei. Și înaintea lor, în urma lor, la sînga și dreapta oficeri cu paloșe, ce ar sclipi fulgerător, dacă soarele s'ar fi îndurat să alunge norii ce-l întunecă. . . .

Regele Sirbiei, urmașul nefericitului *Șasa*, merge la biserică unde îl așteaptă mitropolitul *Inocențiu*, ca să-i pună pe cap coroana Sirbiei. Visul lui *Carageorgevici* s'a împlinit: după o pribegie de o jumătate de veac, el, fugarul surghiunit, a ajuns să-și revază țara ca rege.

«*Le roi est mort, vive le roi!*»

Incomenzurabilă mai e și psihologia maselor. Același mulțime, care astăzi l-a salutat cu atîta însuflețire pe el, nu de mult îl salutase cu tot atîta însuflețire pe *Alexandru*, și va saluta, poate și cu mai mare însuflețire, pe viitorul rege. — *Janus* cu două fețe: în aceeași vreme ride și plînge, aclamă și huidește, adoară și disprețuie.

La aceasta însă în Sirbia astăzi nu se gîndește nime, — decît poate cel căruia i sună aceste frenetice ovațiuni și care ar și trebui s'o facă.

*

Astra publică concurs pentru patru burse de: 100, 80, 120 și 105 coroane, pentru stu-

denții cari cercetează școlile medii din țară, și o bursă de 80 cor. pentru fete care cercetează vre-o școală rominească. Cererile sînt a se adresa pînă la 15 Octombrie st. n. „Comitetului central» în Sibiu, strada Morii, nrul 8.

*

Cronică străină. În Lugano a murit zilele trecute sculptorul italian *Antonio Chiattoni* (născ. 1856), autorul frumosului monument dela Montreux, ridicat împărătesei Elisabeta. Măiestru al daltei, escela mai mult prin tehnica perfectă a operelor sale, decît prin profunditatea concepției. — La inițiativa poetului *Heredia*, s'a constituit în Paris un comitet pentru ridicarea unei statui poetului revoluțiunii franceze *André Chénier*, mort pe ghilotină. — Zilele aceste s'a serbat în toate Germania centenarul nașterii poetului *Eduard Moericke*, pe care, cu oarecare esagerare binevoitoare, presa germană îl numește «der schwäbische Goethe» (Goethe din Șvabia). Poeziile poetului, mort de mult, se disting prin claritatea stilului și perfecțiunea formei. Pentru ca să știți ce gîndesc și ce lucrează poeții mari, adresează-te foilor engleze. «*Times*» din Londra vestește că opera cea mai nouă alui *Rostand* (autorul comediei romanticei «*Gyffano de Bergerac*») va fi *Chanteclair*. O piesă în 4 acte din lumea paserilor. Persoanele principale sînt: Cocoșul, Privighetoarea și Mierla, . . . gloria, poezia și veselia. Dela «*Passerile*» lui Aristopones aceasta e cea dintie piesă ce-și ia subiectul din lumea ființelor împănate. O elevă din școală lui *Gall* și *Lavater*, domnișoara *Genia Liubow* și și-a pus de gînd să reîmprospeteze gloria științei fizionomice. A studiat fizionomia bărbaților și femeilor celebre și

le face, pe baza celor observate, partretul moral. De curînd a publicat portretul tragedianeî Eleonora *Duse* care între altele «poartă pecetea leului și al calului, preponderînd cea dintie» și a cărei complexiune, aproximative, constituie din 40% de nervozitate, din tot atîtea procente de sînge și pentru restedin substanțe de fier și lymfă... și din toate aceste deduce apoi — cea-ce lumea știa de mult — că *Duse* e o tragediană de forță. *Craniosa* lui Toepfer, pe semne are să le procure cetitorilor multe clipe de veselie.

CĂRȚI ȘI REVISTE.

(Dări de seamă și notițe bibliografice.)

Rădulescu-Codin și *Șt. St. Tușescu, Dăfii, Snoave* și *Povești*. Craiova Librăria și Tipografia David I. Benvenisti. Prețul 1 leu. Cuprinde 50 de anecdote hazlii fidel redade. Culegătorii aduc prin acest volumaș un bun serviciu folcloristicii noastre și mai ales unele dintre ele pot fi cu folos întrebuițate de autorii cari compun piese pentru teatru sătesc. La sfîrșitul volumului e adăugat un repertoriu bibliografic prețios asupra folclorului român.

Curs practic de constituția patriei de *Iulia Vuia* Editura librăriei Ciurcu, Brassó (!) 1904.

Istoria universală pentru clasele superioare ale școalelor medii de *Ioan Petrovič*. Volumul I, *Evul vechiu*. Editura librăriei Ciurcu, Brassó (Brașov) 1904. Prețul 2 coroane.

Dr. Augustin Bunea, Ierarchia Romînilor din Ardeal și Ungaria, Blaj 1904. Prețul 3 cor. Cuprinde răspunsul învățatului canonic din Blaj la cartea dlui Teodor V. Păcățianu: *Istoriografii vechi, Istoriografii noi, studii critic în chestia vechei mitropolii ortodoxe romîne*.

Revista Geografică a Romîniei redactată de *Const. D. Gherghiu* în Piatra Neamț. Volumul I al acestei publicații se prezintă în condiții foarte bune. Acest volum cuprinde *Geografia județului Neamț*.

Am primit la Redacția noastră următoarele volume din «Biblioteca Unirei»: 1. *Benhur* sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2:90 fil. 2. *M. Eminescu*. Studii critic 90 fil. *Cîteva momente din începutul bisericeî rom.* de C. Auner, 20 fil. 4. *Nume de familie la Romîni*, de A. Viciu. 12 fil. 5. *Din viața lui I. Micul* de M. Strajan 16 fil. 6. *Albertina*. Povestire de dr. V. Bojor. 30 fil. 7. *Cestiuni din dreptul bis. unite* pe I. II, 3:40 fil. 8. *Cele două fețe ale lumii* de Nicu 30 fil. 9. *Ziua deșteptării* de Aurel Fodor, 16 fil.

POȘTA REDACȚIEI.

Maturisant. Îți mulțumim în numele poștei noastre pentru prețiosul dtale concurs. Ne vei ierta, dacă te rugăm să mai arunci ochii prin manuscritele *cele bune* și să ne trimiți cîte ceva.

Acum poezia cu pricina:

Colegii mei acum învață,
Sărmani, stau închiși și-s — tineri
Și ce-aū pe capul lor de teze
Pentru examenul de Vineri!...

Învață, 'njură și fumează —
— «Ce răi sînt domniî profesori!
Ne dau atît de mult de lucru...»
Și eu m'am plîns de-atîtea ori!

Eu nu învăț, colegi, nimica
Și tot mă plîng mai rău ca voi —
Da... m'a trimis tatăl iubitei
Epistolele înapoi!...

O, o, e teribil! Te compătîmim...

S. A. K. Studiul «Binecuvîntările religiunii creștine etc.» regretăm că nu-l putem publica. Noi facem mai mult literatură decît știință.

Romeo. Am văzut-o și noi și-ți dăm toată dreptatea:

Și chiar de-ai scrie cu elan
Cele mai dragi sonete,
Nicî cînd, nicî cînd n'ar sămăna
Frumoasei Juliete...

Duri E. Pascu. Vă rugăm să comunicați redacției numele dv. adevărat, iar pentru publicitate să vă alegeți alt pseudonim. În cazul acesta le vom publica.

I. G. (Bp.) Te rugăm să treci pe la redacție între orele 2—4 p. m., avînd să-ți comunicăm unele lămuriri referitor la cele trimise. Ideea din «*Sonet*» e foarte frumoasă; o singură excepție am avea la strofa a 3-a.

«Astfel bătut de soarte»... E un progres și n'avem decît cuvinte de încurajare pentru muza dv. «bătută de soarte». Nu descurajați, încercați înainte. Poate...

Ardelean (S.) Ascultă-ți verdictul:

Tristă-mî fu viața
Fără bucurie,
Aspră mina sortii,
Fără fericire
M'a lăsat pe lume
Fără nicî un nume...

pe care, de sigur, nu-l vei cîștiga pe calea aceasta, căci:

Cînd speram mai bine
Iată raul vine...

... coșul de hîrtie!

Poșta Administrației.

Șt. L. (Lunca). Achitat pînă la 1 Ianuarie 1905.

APARE:	ABONAMENTUL:
La 1 și 15 a fiecării luni, stil v.	Pe 1 an 12 cor., pe jumătate
Prețul unui exemplar 50 bani	de an 6 cor.
În Romînia 65 bani.	Pentru străinătate 1 an 16 franci.

Redacția și Administrația:
I., STR. ZÖLDFÄ, 7.

Tipografia «Poporul Român» Budapesta, strada Vörösmarty nr. 60a.